

Hva sier tallet 1,6 om psykologers arbeidsbelastning?

Børge Mathiassen. Foto: UNN.

Tallet 1,6 er en indikator på hvor mye av ressursene psykisk helsevern benytter til direkte pasientarbeid. Men hvor egnet er det til å si noe om hvor hektisk ansatte i kliniske stillinger har det på jobb?

TEKST

Børge Mathiassen

PUBLISERT 18. september 2023

EMNER

arbeidsbelastninger

Psykisk helsevern

Sutredebatten

Helge Holgersen satte i gang en viktig debatt da han uttalte at psykologer «sutrer for mye» over egen arbeidshverdag. I diskusjonen som fulgte, dukket tallet 1,6 opp. Tallet er hentet fra Helsedirektoratets statistikk, som viser at ansatte i psykisk helsevern gjennomsnittlig har 1,6 pasientkonsultasjoner hver arbeidsdag.

I diskusjonen på Facebook-gruppa Psykologer er det mange som har stilt kritiske spørsmål til om 1,6 konsultasjoner per ansatt per dag stemmer, og hevdet at tallet ikke gjenspeiler psykologers arbeidsbelastning.

Rapporter fra klinikken

Helsedirektoratet baserer sin statistikk på data som er rapportert inn fra alle enheter i spesialisthelsetjenesten. Disse publiseres på Helsedirektoratets hjemmeside. Her fremgår det at det i 2020 var 7347 ansatte i polikliniske og ambulante årsverk i spesialisthelsetjenesten.

Andelen ambulante årsverk var 16 %. Tallene baserer seg på at alle enheter i psykisk helsevern hvert år rapporterer inn antall polikliniske og ambulante årsverk på en gitt dato. Ledere av polikliniske og ambulante tjenester er inkludert i tallene.

Langtidssykemeldte, merkantile stillinger og ansatte på sengeposter er ikke inkludert.

Oversikten over antallet polikliniske konsultasjoner baserer seg på aktiviteten som er registrert i pasientjournalene. I 2020 rapporterte helseforetakene at det var 216 613 pasienter som mottok poliklinisk eller ambulant psykisk helsehjelp. Pasientene mottok 2 776 000 konsultasjoner. Cirka halvparten av pasientene hadde oppstart av helsehjelp i 2020. Et årsverk har 235 arbeidsdager (47 uker x 5 arbeidsdager). Antallet konsultasjoner per ansatt per arbeidsdag beregnes på følgende måte:

$$\frac{\text{Antall konsultasjoner}}{\text{Antall årsverk} \times \text{antall arbeidsdager per årsverk}} = \frac{2\,776\,000}{7347 \times 235} = 1,61$$

Hvis en forutsetter at en konsultasjon i gjennomsnitt varer i en time, indikerer dette at 21 % av arbeidstiden til ressursene samfunnet stiller til rådighet for polikliniske og ambulante psykiske helsetjenester, brukes til direkte pasientarbeid.

«For å si noe om lokale forhold må tallene utarbeides lokalt»

For å gi et mer korrekt bilde av den kliniske arbeidsbelastningen til dem som arbeider med pasienter, bør det korrigeres for stillinger som benyttes til ledelse, tid til fagutvikling og at ansatte av ulike grunner ikke nødvendigvis er på jobb 47 arbeidsuker i løpet av et år.

Det finnes ingen offisiell norm for å gjøre slike korrigeringer. Hvis en forutsetter at 10 % av stillingene brukes til ledelse, øker tallet til 1,8 konsultasjoner per ansatt per arbeidsdag. Legges det videre inn en forutsetning om at hver ansatt i kliniske stillinger i gjennomsnitt bruker syv uker hvert år til kurs, fagdager, sykefravær og annet fravær, øker tallet til 2,1. Dette indikerer at ansatte i kliniske stillinger bruker 28 % av arbeidstiden i løpet av 40 uker til direkte pasientarbeid. Med utgangspunkt i det korrigerede tallet har ansatte i kliniske stillinger i gjennomsnitt i 2020 gitt helsehjelp til 32 pasienter og startet utredning/behandling av 1,6 nye pasienter hver måned.

Tallet 1,6 er en indikator på hvor mye av ressursene psykisk helsevern benytter til direkte pasientarbeid. Dette tallet sier i seg selv lite om hvor hektisk ansatte i kliniske stillinger har det på jobb. Ansatte i psykiske helsevern har en rekke andre

arbeidsoppgaver enn direkte pasientarbeid. Hvorvidt det er nødvendig å bruke 80 % av arbeidstiden på disse arbeidsoppgavene, antar jeg det er delte meninger om.

«Jeg tror tallet 1,6 er en god pekepinn på handlingsrommet psykisk helsevern har»

Men jeg tror ikke det er spesielt enkelt å få gehør hos helsepolitikere, styrer og direktører for at dette er en god prioritering. Jeg tror tallet 1,6 er en god pekepinn på handlingsrommet psykisk helsevern har for å gjøre noe med arbeidsbelastningen mange opplever som uholdbar høy.

Lokale forhold

Hvis hver ansatt i psykisk helsevern bruker en time mindre per uke i løpet av 40 uker på møter, tilsvarer det 295 000 konsultasjoner. Det må ansettes 700 nye klinikere i polikliniske og ambulante tjenester for å få til en tilsvarende aktivitetsvekst.

Nasjonal helsestatistikk har som formål å si noe om det overordnede bildet. Det innebærer at tallene ikke kan brukes til å si noe om hvordan det er på hver enkelt arbeidsplass. For å si noe om lokale forhold må tallene utarbeides lokalt.

I debatten på Facebook var det mange som opplevde at den nasjonale statistikken var feil, men få presenterte tall som kunne underbygge opplevelsen. I helseforetak som bruker DIPS, er det enkelt å hente frem tall som kan benyttes til å gjøre lokale beregninger av hvor stor andel av arbeidstiden som brukes til direkte pasientarbeid. En slik oversikt kunne være nyttig for lokalt utviklingsarbeid for å frigjøre mer tid til direkte pasientarbeid. Hvis lokale tall viser at det ikke er mulig å frigjøre mer tid til pasientarbeid, vil det kunne være et godt argument for å få økt budsjettene.

TEKST

Børge Mathiassen, psykologspesialist, Ph.d